
**Chambre des représentants
de Belgique**

SESSION ORDINAIRE 1998 - 1999 (*)

20 JANVIER 1999

PROJET DE LOI

**relatif à la responsabilité civile
et pénale des bourgmestres
et echevins**

AMENDEMENTS

N° 3 DE M. VANPOUCKE ET CONSORTS

Intitulé

Compléter l'intitulé comme suit :

«et des membres de la députation permanente».

N° 4 DE M. VANPOUCKE ET CONSORTS

Art. 5 (nouveau)

Ajouter un article 5, libellé comme suit :

«Art. 5. — Un article 106bis, libellé comme suit, est inséré dans la loi provinciale:

«Art. 106bis. — L'organe d'une province, qui fait l'objet d'une action en dommages et intérêts devant la juridiction civile ou répressive, peut appeler à la cause l'État ou la province.

Ceux-ci peuvent intervenir volontairement.»».

Voir:

- 1686 - 97 / 98 :

- N° 1 : Projet transmis par le Sénat.
- N° 2 : Amendements.

(*) Cinquième session de la 49ème législature

**Belgische Kamer
van volksvertegenwoordigers**

GEWONE ZITTING 1998 - 1999 (*)

20 JANUARI 1999

WETSONTWERP

**betreffende de burgerrechtelijke
aansprakelijkheid en de
strafrechtelijke verantwoordelijkheid
van burgemeesters en schepenen**

AMENDEMENTEN

Nr. 3 VAN DE HEER VANPOUCKE c.s.

Opschrift

Het opschrift aanvullen als volgt :

«en leden van de bestendige deputatie».

Nr. 4 VAN DE HEER VANPOUCKE c.s.

Art. 5 (nieuw)

Een artikel 5 toevoegen, luidende :

«Art. 5.— In de provinciewet wordt een artikel 106bis ingevoegd, luidende :

«Art. 106bis.— Het orgaan van een provincie waartegen een vordering tot schadevergoeding is ingesteld voor het burgerlijk gerecht of het strafgerecht, kan de Staat of de provincie in het geding betrekken.

De Staat of de provincie kunnen vrijwillig tussenkomen.»».

Zie:

- 1686 - 97 / 98 :

- Nr. 1 : Ontwerp overgezonden door de Senaat.
- Nr. 2 : Amendementen.

(*) Vijfde zitting van de 49ste zittingsperiode

N° 5 DE M. VANPOUCKE ET CONSORTS

Art. 6 (nouveau)

Ajouter un article 6, libellé comme suit :

«Art. 6. — Un article 106ter, libellé comme suit, est inséré dans la même loi:

«Art. 106ter. — La province est civilement responsable du paiement des amendes auxquelles sont condamnés ses organes à la suite d'une infraction commise dans l'exercice de leurs fonctions, sauf en cas de récidive.

Le montant de l'amende pris en charge par la province est limité à 500 francs, majorés des décimes additionnels prévus dans la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales.

L'action récursoire de la province à l'encontre de son organe condamné est limitée au dol, ou à la faute lourde ou à la faute légère présentant un caractère habituel.»»

N° 6 DE M. VANPOUCKE ET CONSORTS

Art. 7 (nouveau)

Ajouter un article 7, libellé comme suit :

«Art. 7. — Dans la même loi, sous un titre XII (nouveau), intitulé «De l'assurance en responsabilité civile des provinces», l'article 144, abrogé par la loi du 27 mai 1975, est rétabli dans la rédaction suivante:

«Art. 144. — La province est tenue de contracter une assurance visant à couvrir la responsabilité civile, en ce compris l'assistance en justice, qui incombe personnellement à ses organes dans l'exercice de leurs fonctions.

Le Roi arrête les modalités d'exécution de la présente disposition.»»

JUSTIFICATION

Afin d'éviter toute discrimination entre les organes exécutifs des provinces et des communes, il convient d'instaurer, pour les membres de la députation permanente, un régime analogue à celui qui s'applique aux bourgmestres et aux échevins.

Nr. 5 VAN DE HEER VANPOUCKE c.s.

Art. 6 (nieuw)

Een artikel 6 toevoegen, luidende :

«Art. 6.— In dezelfde wet wordt een artikel 106ter ingevoegd, luidende :

«Art. 106ter. — Behalve in geval van herhaling is de provincie burgerrechtelijk aansprakelijk voor het betalen van de geldboeten waartoe haar organen veroordeeld zijn wegens een misdrijf die ze hebben begaan bij de uitoefening van hun ambt.

Het bedrag van de geldboete dat voor rekening van de provincie komt, is beperkt tot 500 frank verhoogd met de opdecimen als bepaald in de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimen op de strafrechtelijke geldboeten.

De regresvordering van de provincie ten aanzien van haar veroordeeld orgaan is beperkt tot de gevallen van bedrog, zware schuld of lichte schuld die bij dit orgaan gewoonlijk voorkomt.»»

Nr. 6 VAN DE HEER VANPOUCKE c.s.

Art. 7 (nieuw)

Een artikel 7 toevoegen, luidende :

«Art. 7.— In dezelfde wet wordt, onder een titel XII (nieuw), met als opschrift «De burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering van de provincies», artikel 144, opgeheven bij de wet van 27 mei 1975, hersteld in de volgende lezing :

«Art. 144. — De provincie moet een verzekering afsluiten om de burgerlijke aansprakelijkheid, met inbegrip van de rechtsbijstand, te dekken die persoonlijk ten laste komt van haar organen bij de uitoefening van hun ambt.

De Koning bepaalt de nadere regels voor de uitvoering van deze bepaling.»»

VERANTWOORDING

Om discriminatie te vermijden tussen de uitvoerende organen van de provincies en van de gemeenten moet een gelijkaardige regeling als voor de burgemeesters en de schepenen worden ingevoerd voor de leden van de bestendige deputatie.

D. VANPOUCKE
F. DUFOUR
A. GEHLEN
D. REYNDERS
P. VAN GHELUWE

N° 7 DE M. TAVERNIER

Art. 3

Remplacer l'article 271ter, alinéa 1er proposé, par l'alinéa suivant :

«La commune est civilement responsable du paiement des amendes auxquelles sont condamnés le bourgmestre ou un échevin, à la suite d'un délit involontaire, commis dans l'exercice de leur fonction, lorsqu'ils agissent en qualité d'organes de la commune.»

JUSTIFICATION

La principale raison d'être de l'amendement : nous ajoutons le mot «involontaire» parce qu'il est inadmissible qu'une commune fasse les frais d'une infraction intentionnelle de son bourgmestre ou de son (ses) échevin(s).

Exemples : un bourgmestre est condamné pour corruption ou prise d'intérêts illégitime (peut-être au détriment de la commune !), pour coups portés à un conseiller communal au cours de la séance, pour falsification de documents ou pour refus de rendre un service ou de reconnaître un droit à un citoyen en violation de la loi contre le racisme. Dans ces cas, il n'y a aucune raison de faire intervenir la commune dans le paiement, même si elle peut éventuellement tenter une action en recours. En effet, rien ne garantit que cette action en recours sera réellement intentée et, en outre, c'est là une façon très confuse de faire finalement supporter l'amende par le véritable coupable.

Nous renvoyons d'ailleurs aux développements de la proposition de loi proprement dite, qui citent également la loi française dans laquelle il n'est question que de faits de négligence. Alors que les développements de la proposition renvoient à des délits (plus ou moins) intentionnels, comme la pollution de l'eau ou des délits en matière de sécurité sociale, c'est plutôt le Trésor que l'on entend protéger, et non l'auteur.

De plus, il n'est pas nécessaire de maintenir l'ajout «sauf en cas de récidive», car si l'intention est exclue, la responsabilité civile de la commune peut être parfaitement justifiée, dans les cas dont il s'agit manifestement (coups ou blessures involontaires lors d'un accident provoqué par le mauvais état du revêtement routier, etc.).

Dans le texte néerlandais, nous avons remplacé le mot «overtreding» par le mot «misdrijf», parce qu'il ressort des développements et du texte français que l'on vise non seulement la catégorie des infractions les plus légères, mais bien le terme générique (infraction). Les blessures involontaires sont d'ailleurs un délit, et non une «overtreding».

Enfin, nous avons récrit le texte plus lisiblement : l'article n'est manifestement applicable qu'aux bourgmestres et aux échevins; il est donc fort équivoque d'utiliser le mot «organe», qui, en fait, ne désigne pas une personne déterminée sur le plan légal. Etant donné que l'on veut clairement exclure les cas où le bourgmestre - où l'échevin, mais ce sera rarement le cas - agit au nom de l'État, on précise

Nr. 7 VAN DE HEER TAVERNIER

Art. 3

Het eerste lid van het voorgestelde artikel 271ter vervangen als volgt :

«De gemeente is civielrechtelijk aansprakelijk voor het betalen van de geldboeten waartoe de burgemeester of schepenen zijn veroordeeld wegens een onopzettelijk misdrijf dat ze hebben begaan bij de uitoefening van hun ambt, wanneer ze als orgaan van de gemeente zijn opgetreden.»

VERANTWOORDING

Hoofddoel van het amendement : we voegen het woord «onopzettelijk» toe, omdat het niet aanvaardbaar is dat een gemeente zou opdraaien voor een opzettelijk misdrijf van haar burgemeester of schepenen.

Voorbeelden : een burgemeester wordt veroordeeld voor corruptie of onwettige belangenmenging (wellicht ten nadele van de gemeente !), of voor slagen aan een gemeenteraadslid tijdens de zitting, of voor vervalsing van documenten of wegens het weigeren, in strijd met de racismewet, van een dienst of een recht aan een burger. Er is in die gevallen geen reden om de gemeente te laten tussenkomen in de betaling, zelfs niet als ze eventueel een regresvordering kan stellen. Er is immers geen garantie dat die regresvordering ook werkelijk zal worden ingesteld en bovendien is dat een erg omslachtige manier om de boete uiteindelijk ten laste van de werkelijke schuldlige te laten leggen.

We verwijzen trouwens naar de toelichting bij het wetsvoorstel zelf, daar wordt ook de Franse wet aangehaald, die alleen op nalatigheidsmisdrijven doelt. Waar in de toelichting bij het voorstel verwezen wordt naar (min of meer) opzettelijke delicten, zoals waterverontreiniging of sociale zekerheidsdelicten, is het eerder de staatskas die men beschermd wil zien, niet de dader.

Daarnaast is het niet nodig de toevoeging «behalve in geval van herhaling» te behouden, want als opzet uitgesloten is kan de civiele aansprakelijkheid van de gemeente perfect verantwoord zijn, in de gevallen waar het kennelijk om gaat (onopzettelijke slagen of verwonding bij een ongeval veroorzaakt door de slechte staat van het wegdek enz.).

We hebben de term «overtreding» in het Nederlands vervangen door «misdrijf», omdat uit de toelichting en uit de Franse tekst blijkt dat niet alleen de laagste categorie van misdrijven wordt bedoeld, maar wel degelijk de generieke term (infraction). Onopzettelijke verwonding is trouwens een wanbedrijf, geen overtreding.

Ten slotte hebben we de tekst op een leesbaarder manier herschreven : het artikel is kennelijk alleen van toepassing op de burgemeesters en schepenen, en dus is het erg onduidelijk de term «orgaan» te gebruiken, waarmee wettelijk eigenlijk geen bepaalde persoon wordt omschreven. Aangezien men kennelijk de gevallen wil uitzonderen, waar de burgemeester - of de schepenen, maar dit zal zelden het

toutefois que la responsabilité ne s'applique que lorsque les intéressés ont agi en qualité d'organes de la commune.

N° 8 DE M. TAVERNIER

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 7)

Art. 3

Remplacer l'article 271ter, alinéa 1er proposé, par l'alinéa suivant :

«La commune est civilement responsable du paiement des amendes auxquelles sont condamnés ses organes, à la suite d'un délit involontaire commis dans l'exercice de leur fonction.»

JUSTIFICATION

Voir l'amendement précédent. Si l'on juge le terme «organe» nécessaire, celui-ci peut être conservé.

N° 9 DE M. TAVERNIER

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 8)

Art. 3

Au premier alinéa de l'article 271ter proposé, remplacer le mot «infraction» par les mots «délit involontaire».

JUSTIFICATION

Le texte proposé reprend uniquement l'élément principal de l'amendement.

N° 10 DE M. TAVERNIER

Art. 2

Remplacer l'article 271ter, alinéa 1er, proposé par l'alinéa suivant :

«Le bourgmestre ou un échevin qui fait l'objet d'une action en dommages et intérêts devant la juridiction civile ou répressive, peut appeler à la cause l'État ou la commune.»

JUSTIFICATION

En l'espèce, l'utilisation des mots «l'organe d'une commune» est totalement déplacée, puisque l'article prévoit également une intervention de l'État. N'est-il pas exact que l'État ne doit intervenir que lorsque le bourgmestre -

geval zijn - namens de Staat optreedt, is wel vermeld dat de aansprakelijkheid alleen geldt wanneer de betrokkenen als orgaan van de gemeente zijn opgetreden.

Nr. 8 VAN DE HEER TAVERNIER

(Subsidiair amendement op amendement nr. 7)

Art. 3

Het eerste lid van het voorgestelde artikel 271ter vervangen als volgt :

«De gemeente is civielrechtelijk aansprakelijk voor het betalen van de geldboeten waartoe haar organen zijn veroordeeld wegens een onopzettelijk misdrijf dat ze hebben begaan bij de uitoefening van hun ambt.»

VERANTWOORDING

Zie het vorige amendement, maar voor het geval de term «orgaan» noodzakelijk wordt geacht, wordt hij behouden.

Nr. 9 VAN DE HEER TAVERNIER

(Subsidiair amendement op amendement nr. 8)

Art. 3

In het eerste lid van het voorgestelde artikel 271ter de woorden «overtreding die» vervangen door de woorden «onopzettelijk misdrijf dat».

VERANTWOORDING

In deze tekst wordt alleen het hoofdbestanddeel van het amendement behouden.

Nr. 10 VAN DE HEER TAVERNIER

Art. 2

Het eerste lid van het voorgestelde artikel 271ter vervangen als volgt :

«De burgemeester of een schepen tegen wie een vordering tot schadevergoeding is ingesteld voor een burgerlijk of strafrechtelijk gerecht, kan, naar gelang het geval, de Staat of de gemeente in het geding betrekken.»

VERANTWOORDING

Het gebruik van de term «het orgaan van de gemeente» is hier volledig misplaatst, aangezien het artikel ook in een tussenkomst van de Staat voorziet. De Staat hoeft toch alleen tussen te komen in de gevallen waar de burgemees-

ou l'échevin, mais cela sera rarement le cas - agit en tant qu'organe de l'État.

N° 11 DE M. EERDEKENS ET CONSORTS

Art. 3

Supprimer l'alinéa 2 de l'article 271ter proposé.

N° 12 DE M. EERDEKENS ET CONSORTS

Art. 2

Dans l'article 271bis, alinéa 1er proposé, remplacer les mots «L'organe d'une commune» par les mots «Le bourgmestre ou l'échevin».

N° 13 DE M. EERDEKENS ET CONSORTS

Art. 4

Dans l'article 330, alinéa 1er proposé, remplacer les mots «à ses organes» par «au bourgmestre et à l'échevin ou aux échevins».

N° 14 DE M. EERDEKENS ET CONSORTS

Art. 3

Dans l'article 271ter, alinéa 1er proposé, remplacer les mots «ses organes», par les mots «Le bourgmestre et le ou les échevins».

N° 15 DE M. EERDEKENS ET CONSORTS

Art. 3

Dans l'article 271ter, alinéa 3 proposé, remplacer les mots «de son organe» par les mots «du bourgmestre, d'un échevin ou les échevins».

C. EERDEKENS
D. D'HONDT
A. GEHLEN
P. VAN GHELUWE
D. VANPOUCKE

ter - of de schepen, maar dit zal zelden het geval zijn - als orgaan van de Staat optreedt.

J. TAVERNIER

Nr. 11 VAN DE HEER EERDEKENS c.s.

Art. 3

In het voorgestelde artikel 271ter, het tweede lid weglaten.

Nr. 12 VAN DE HEER EERDEKENS c.s.

Art. 2

In het voorgestelde artikel 271bis, eerste lid, de woorden «Het orgaan van een gemeente» vervangen door de woorden «De burgemeester of de schepen».

Nr. 13 VAN DE HEER EERDEKENS c.s.

Art. 4

In het voorgestelde artikel 330, eerste lid, de woorden «van haar organen» vervangen door de woorden «van de burgemeester en van de schepen(en)».

Nr. 14 VAN DE HEER EERDEKENS c.s.

Art. 3

In het voorgestelde artikel 271ter, eerste lid, de woorden «haar organen» vervangen door de woorden «de burgemeester en de schepen(en)».

Nr. 15 VAN DE HEER EERDEKENS c.s.

Art. 3

In het voorgestelde artikel 271ter, derde lid, de woorden «haar veroordeeld orgaan» vervangen door de woorden «de veroordeelde burgemeester of schepen(en)».

N° 16 DE M. TAVERNIER ET CONSORTS

Art. 3

Dans l'article 271ter, alinéa 1er, proposé, entre les mots «dans l'exercice» et les mots «de leurs fonctions», insérer le mot «normale».

N° 17 DE M. VANPOUCKE ET CONSORTS
(Sous-amendement à l'amendement n°4)

Art. 5

A l'article 106bis, alinéa 1er, proposé, remplacer les mots «L'organe d'une province» par les mots «Le membre de la députation permanente».

N° 18 DE M. VANPOUCKE ET CONSORTS
(Sous-amendement à l'amendement n° 5)

Art. 6

A l'article 106ter proposé, apporter les modifications suivantes :

A) à l'alinéa 1er entre les mots «dans l'exercice» et les mots « de leurs fonctions», insérer le mot «normale»;

B) supprimer l'alinéa 2;

C) à l'alinéa 3, remplacer les mots «de son organe condamné» par les mots «du membre condamné de la députation permanente».

Nr. 16 VAN HEER TAVERNIER c.s.

Art. 3

In het eerste lid van het voorgestelde artikel 271ter wordt tussen de woorden «begaan bij de» en «uitoefening van hun ambt» het woord «normale» ingevoegd.

J. TAVERNIER
F. DUFOUR
A. GEHLEN
P. VAN GHELUWE
D. VANPOUCKE

Nr. 17 VAN DE HEER VANPOUCKE c.s.
(Subamendement op amendement nr. 4)

Art. 5

In het eerste lid van het voorgestelde artikel 106bis de woorden «Het orgaan van een provincie» vervangen door de woorden «Het lid van de bestendige deputatie».

Nr. 18 VAN DE HEER VANPOUCKE c.s.
(Subamendement op amendement nr. 5)

Art. 6

In het voorgestelde artikel 106ter de volgende wijzigingen aanbrengen :

A) in het eerste lid het woord «normale» invoegen tussen de woorden «de» en «uitoefening»;

B) het tweede lid weglaten;

C) in het derde lid de woorden «haar veroordeeld orgaan» vervangen door de woorden «het veroordeelde lid van de bestendige deputatie» en de woorden «dit orgaan» door de woorden «dit lid».

N° 19 DE M. VANPOUCKE ET CONSORTS
(Sous-amendement à l'amendement n° 6)

Art. 7

Dans l'article 144, alinéa 1er, proposé, remplacer les mots « à ses organes » par les mots «aux membres de la députation permanente».

Nr. 19 VAN DE HEER VANPOUCKE c.s.
(Subamendement op amendement nr. 6)

Art. 7

In het eerste lid van het voorgestelde artikel 144 de woorden «haar organen» vervangen door de woorden «de leden van de bestendige deputatie».

D. VANPOUCKE
F. DUFOUR
A. GEHLEN
D. REYNDERS
P. VAN GHELUWE